יצאו מי כיור שיש להם שם לווי. הא דאמרינן בסוכה (דף יג.) ובחולין (דף סב:): כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה ובאה תורה והקפידה עליו זהו שם לווי לא קשיא מידי דכך שמו מי כיור בשעת מתן תורה: ג) **ערל.** מפרש ד) רבינו שלמה בכל מקום שמתו אחיו מחמת מילה ור"ת מפרש דמומר לערלות וקרי ליה לבו לשמים לפי שאינו עושה אלא מדאגת לער המילה ובריש הערל (יבמות דף ע.) פירשתי מ): **משום דאין לבו לשמים.** אפילו שב בשעת עבודה אמרינן בסוף מנחות (דף קט.) דאין קרבנו ריח ניחוח ואע"ג דהשתא לבו לשמים מתחילה לא היה לבו ה) לשמים:

אבל טמא מת. פירוש קודס שביעי מרלה אפי' בקרבן יחיד על ידי לץ מתוך שמרלה מו) בלא לץ והא דאמר מ) עון הקדשים ולא עון מקדישים מוקמינן להו בטומאת שרץ וכן כל טומאת מת דשמעתין היינו קודס שביעי שלו אבל בשביעי היינו כמו טמא שרץ דאינו מרלה ביחיד לפי ששוחטין וזורקין עליו וגם אינו מרלה בלבור טמא מת בשביעי [נמי] לפי שיכולין לעשות ע"י שלוחין טהורים ולאורתא מלו אכלי הפסח בטהרה. כרוך: **אי הכי טמא שרץ נמי.** בקונטרס לא גרס אי הכי דאפי' מז) לית לן מתוך שמרלה כו' מלי לאקשויי הך פירכא טמא שרץ לילי בלבור מקל וחומר מטמא מת ויש לישב אי הכי דקאמרת מתוך שמרלה וכו' ולפת יחיד בשיעבד מלבור לכתחילה א"כ טמא שרץ נמי לילי ביחיד דהא מרלה הוא בליבור מק"ו דטמא מת אבל אי לא מתוך לא הוה קשיא מידי דאמינא דמתני' דפסלה טמא שרץ בין בטמא מת בין בטמא שרץ ועוד יש לפרש כי נמי אמרינן מתוך הוה לכו לאוקמי מתני' בזב ומצורע מי שטומאה יולאת מגופו אבל טמא מת ושרץ לא דמרלו ביחיד בשיעבד הואיל ומרלו בלבור לכתחילה ושרץ מקל וחומר ומשני טמא שרץ אינו מרלה בליבור לכתחילה שהרי מכפרין כמתכפרין ובמתכפרין טמאי שרץ אינן עושים פסח בטומאה שהרי שוחטין וזורקין על טמא שרץ וכל שאין היחיד נדחה אין לבור עושין בטומאה אלא שולחין שלוחיהן הטהורים ועושים פסחיהן בשביעי וא"כ איכא למיפרך מה לטמא מת שכן מרלה בלבור מה שאין כן בטמא שרץ: [הגה"ה]. ורבינו תם גרס אי הכי ומפרש דבמועדו אפי' בטומאה היינו בין בטמא בין בשרץ בין דפסח בין דתמיד והא דקאמרי זקני דרוס לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרלה בלבור מיירי בריצוי של איכילה בטומאה כלומר מתוך שמרלה ריצוי גדול שנאכל בטומאת בעלים בטמא מרלה נמי ביחיד ששימש בטומאת מת אבל טמא שרץ נהי דיש לו ריצוי בלבור כגון היכא דנטמאו הכהנים או הסכינים בשרץ ע) דעבדי בטומאה דבמועדו אמר רחמנא ואפילו בטומאה וכל שביחיד נדחה בלבור עבדי בטומאה מ"מ אין לו ריצוי גדול כמו מת ואילו יז) נטמאו לבור בשרץ אין להם לאכול בטומאה כמו שאמר לבסוף ופריך אי הכי טמא שרץ נמי כיון דאמרת דבטומאת מת מרלה ביחיד מטעם דמרלה בלבור דאכלי בטומאת מת א"כ טמא שרץ נמי בקרבן יחיד לילי מקל וחומר מטמא מת ביחיד ומשני קסברי זקני דרוס מכפרין פירוש דיחיד כמתכפרין דטמא מת אין טמא שרץ לא פ) ואם תאמר ומנ"ל דבמועדו אייר אף בטומאת שרץ אי ממשמעותא דמועדו אם כן אפילו זב ומצורע אי מקל וחומר דמת שטעון שלישי ושביעי מה לטומאת מת שכן אישתרלי לאכול בטומאת בעלים תאמר בשרץ דאם נטמאו בעלים בשרץ לא אכלי [ויש לומר דהאי דלא אכלי] לאו משום חומר דשרץ אלא משום דשוחטין וזורקין עליו [ולא] יח) איפטר ליה מפסח וכה"ג במת בשביעי שלו אם היו רוב לבור טמאים בשביעי איכולים ליטהר לערב לא הוו אכלי בטומאה וקשה לפירוש ר"ת כי היכי דאמר מכפרין כמתכפרים [למעוטי טומאת שרץ דלא לילי ביחיד] הכי נמי נימא בליבור יט) ודווקא טמא מת ולא טמא שרץ ואי משום דאתי קל וחומר ומפיק מהיקשא דבבור ולא יהא כהן מרצה בבבור בטומאת שרץ ולא ידחה במועדו אלא דוקא טמא בו' (שמב"ר):

ומשני ליה דאין לחרות כה מכפרים ממתכפרים כיון שייפוי כה למכפרין לא ידעינן אלא ממתכפרים. (הוא הכל דאמרת מתוך ב' א"כ לייתי נמי טמא שרץ מק"ו שמרלה בלבור טמא מת דמתוך ומאמאי אמרינן טמא שרץ. והר"ר יוסף פי' דה"ק אי הכי כלומר אי אמרת בשלמא דלא אמרינן מתוך, ניחא דבמועדו לא משמע אלא טמא מת בלבד דמעוטי [טומאת] שרץ (דטומאת) [ויחיד, והילכך ניחא דאין להוציא ממשמעותה הפסוקים (לא) ע"א ק"ן, אבל השתא דאמרת כהן מרלה ביחיד ע"א ממתוך אע"ג דבמועדו לא מייירי אלא בטומאת לבור, א"כ שרץ נמי לייתי ק"ו ואע"ג דבמועדו לא מייירי אלא בטומאת מת בלבד, כיון דליכא מיעוטא, ומשני מכפרים כמתכפרים ואיכא מיעוטא (הר"פ): מקום שנטמאו בעלים בטמא כו'. וקשה דמה לשרץ שאינו מרלה בלבור כלל לג"א תאמר בטמא שמרלה בלבור. ותף לפר"ת איכא למיפרך מה לשרץ שכן אינו מרלה לענין אכילת בעלים בטומאה כדפי' לעיל, תאמר בטמא שכן מרלה לענין אכילת בעלים בטומאה נמי. ותומר הר"ם דאין זה ק"ו אלא אמתכת אל מה שאמרנו דקרי דרוס לענין ביחיד לבור ביחיד ואע"ג דלענין מכפרים בטמא מת אין מילוק בין לבור ביחיד לבדרכה בשאר, ועל זה פריך דאדרבה יש לי לדון ק"ו אחר דמשמע דאיכא הרלאה לבעלים יותר מלבור כהן שהרי גרע טפי מבעלים דבעלים משלחין קרבנותיהן וכהן לא מרלה, וא"כ כ"ש שיש לנו לומר דגרישותא שהוא בבעלים דטמא מת שאינו מרלה בכהן שנטמא במת שלא יולה ולהשוות כהן לבעלים לענין מת ביחיד, וכמו (דבעלים) [דבבעלים] יש מילוק בין לבור ביחיד כמו בכהנים נאלץ בין לבור ליחיד כיון דבשרץ הוצרע כה כהן מכה בעלים וא"כ בקל יש לנו לומר דלא אתמרינן מתוך (הר"פ): קסברי זקני דרוס טמא מת נמי בו'. וא"כ הו"ל אינו נדחה ביחיד ואל שאינו נדחה ביחיד אין לבור מבית. (פסחים דף עז:). וא"ת א"כ טומאה דהולכה בטמא מת היכי משכחת לה, וי"ל כיון דלאם בא יחיד לימלך אתמרינן ליה תמתין עד פסח שני כדמסיק הכא לגמרה, ונדחה שפיר קרינא, כיון דאינו מרלה לכתחילה:

עין משפט נר מצוה

סד א מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הל"ב:
סה ב מיי' פ"ד מ"ס הלכה ט והלכה יב:
סו ג גד מיי' פ"ב מ"ס הלכה יב:

תורה אור השלם

1. כה אמר אדני יהוה כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי לכל בן נכר אשר בתוך בני ישראל:
יחזקאל מד, ט
2. בהביאכם בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחללו את ביתי בהקריבכם את לחמי חלב ודם ויפרו את בריתי אל כל תועבותיכם:
יחזקאל מד, ז
3. דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדרתיכם ועשה פסח ליהוה: בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומררים יאכלהו:
במדבר ט, י-יא
4. ואם ימעט הבית מהיות משה ולקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במכסת נפשת איש לפי אכלו תכסו על השה:
שמות יב, ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' תקע לה (ריש לקיש) תא"מ. וי"ג ס"א ריש גלותא: (ב) רש"י ד"ה מרלה וכו' דכתיב איש איש: (ג) ד"ה אלא סברי להו כמ"ד: (ד) ד"ה הוי אומר כח וכו' ואזיל ומה במקום שנטמאו וכו': שהיחיד טמא: (ה) ד"ה טמא מת וכו' אמר רחמנא יחידי נדחי:

מוסף רש"י

מי מעיין. דהיינו חייס: שאר מימות הן. אם רלה ליתן לתוכו מי מקוה יתן (סוטה סו:) דבר זה. דלכן עבל פסול לעבודה (סנהדרין כב:) כל בן נכר ערל לב. שנתנכרו מעשיו מתמת ערלת לבו שהוא ערל לב רשע (עריל יח:). אי: כהן מומר לע"ז שהוא ערל לב ונתנכרו מעשיו לאביו שבשמים (סנהדרין פב: וכנע"ז יומא עא.): וערל בשר. שמתו אחיו מתמת מילה ולא רלו למולו, אירלה פן יטות גם הוא לאחיו: לא יבא אל מקדשי. לשרתני, שאסורין בעבודה (מו"ק ה.). והיינו אזהרה מדברי קבלה בעלמא ולא נקי עלה (סנהדרין פד.):

שינויי נוסחאות

א) עי' שם"ל סב ס"ב לבסי' הר"מ הגי' יצאו מים שיש: ב) חיים בענין (כ"י צ): ג) ביומות מה ע"א משמע קלת דזקני דרוס היו בארץ ישראל, ולפיכך גירסתנו דתקנא ר"ל אחי שפיר טפי מהגי' דריש גלותא שהוא בב"מ (גל' קה"י): ד) שמשלחין (ש"מ): ה) קאי כלומר דקתני בתמני' כו' כל"ל (*ש"מ). ובח"ע כתב שליון תחילת הדיבור טמא פסול, הוא בטעות ולרך להיות לעיון לא שנו. ועש"ב: ו) הצין שמרצה כל"ל (ש"מ): ז) וילפינן (*שמכ"י): ח) טמא מת (כ"י): ט) מבמועדו (ש"מ): י) שרץ כדמפרש ואזיל (*ב"ש): יא) שרץ ונדחה לפסח שני (ש"מ): יב) בש"מ נוסף שאינו מחוסר אלא טבילה והזאה ויכול ליטהר כדי לאכול הפסח בלילה והכי משמע קרא דכתיב ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא דמשמע הא למחר יכולין לעשותו: יג) ויקריבום (כתה"י): יד) בש"מ נוסף אם אינו בשביעי שלו: טו) שמרצה בציבור בלא כגלי"ל: טז) דאפי'. מכאן עד תיבת בטמא שרץ הוא הגה"ה. ולא"כ ל"ל עד כאן הגה"ה: יז) נדל"ל דאילו: יח) בטה"ק כתב שהגהה זו למינס. ולא נס בש"מ בקטע הרלשון בעמ' זה: יט) בציבור דמכפרי בציבור כמתכפרי

מסורת הש"ס

א) שיש להם שם לווי דראויין למי כיור אלמא מים חיים ב) נינהו תנאי היא ג) דאמר ר' יוחנן מי כיור ר' ישמעאל אומר מי מעין הן וחכמים אומרים א שאר מימות הן: ערל: מנלן ב) אמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו 1 כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי (לשרתני) ומנלן דמחלי עבודה דכתיב 2 בהביאכם (את) בני נכר ערלי לב וערלי בשר להיות במקדשי לחלל את ביתי: תנו רבנן בן נכר יכול בן נכר ממש תלמוד לומר ערל לב אם כן מה תלמוד לומר בן נכר שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים ואין לי אלא ערל לב ערל בשר מנין תלמוד לומר וערל בשר ג) וצריכי דאי כתב רחמנא ערל בשר משום דמאים אבל ערל לב דלא מאים אימא לא ואי אשמעינן ערל לב משום דאין לבו לשמים אבל ערל בשר דלבו לשמים אימא לא צריכי: טמא פסול: ד) אמרו זקני דרום לא שנו אלא טמא שרץ אבל טמא מת מתוך שמרצה בציבור מרצה נמי ביחיד אי הכי טמא שרץ נמי ליתי בקל וחומר מטמא מת מה טמא מת שטעון הזאה שלישי ושביעי מרצה טמא שרץ שאינו טעון הזאה ג' ושביעי אינו דין שמרצה קסברי זקני דרום מכפרין כמתכפרין מה מתכפרין ה טמא מת אין טמא שרץ לא אף מכפרין טמא מת אין טמא שרץ לא מאי קסברי אי קסברי ו) אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמאי לא עבדי ציבור בטומאה הא כל שביחיד נדחה ציבור עבדי בטומאה אלא קסברי שוחטין וזורקין על טמא שרץ אמר עולא תקע להו (ז) ר"ל ג) לדרומאי וכי איזה כח מרובה כח מכפרין או כח מתכפרין הוי אומר כח מתכפרין ומה במקום ז שנטמאו בעלים בשרץ משלחין ח) קרבנותיהן כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה מקום שנטמאו בעלים במת ט) ד שאין משלחין קרבנותיהן כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה קסברי זקני דרום טמא מת [נמי] משלח קרבנותיו **והכתיב** 3 איש איש כי יהיה טמא ועשה פסח בחדש השני וגו' למצוה י) והא כתיב 4 איש מרובה. לדחות את הטומאה: **הוי אומר לא מתכפרין.** כדמפרש ואזיל (ד) שהיחיד טמא שרץ משלח קרבנו לעזרה כדקאמרינן שוחטין וזורקין על טמא שרץ והכהן המרלה בו אם נטמא בשרץ פסול לו כדמוקמינן מתני' דקתני טמא פסול בטמא שרץ: **מקום שאם נטמאו בעלים בו'.** יחיד שנטמא במת אין משלח פסחו לעזרה לשחוט עליו [אלא נדחה לפסח שני] כדכתיב איש איש כי יהיה וגו' ואע"ג דכאן מרובה משל כהן אבל שרץ: **כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרלה.** שהרי כאן רע משל בעלים אבל שרץ ואמאי אמרי זקני דרום מרלה ביחיד מגו דמרלה בלבור: **טמא מת נמי.** יחיד טמא מת נמי משלח קרבנותיו כלומר אם שילח פסחו לעזרה ושחטו וזרקו עליו פטור מלעשות פסח שני ואף על פי שלא יאכל ממנו דקסברי אכילת פסחים לא מעכבת ז) ומיהו לכתחילה אמר רחמנא (ה) נדחה לפסח שני ולבור עבדי בטומאה הילכך כהן המכפר בקרבן יחיד מתוך שמרלה [בלבור] לכתחילה מרלה ביחיד דיעבד: **והכתיב איש איש וגו' ועשה פסח בחדש השני.** אלמא מידחי: לפי

ט) סוטה טו: ירושי' סוטה פ"ב ה"ב, כ) לעיל יח: [וש"נ], ל) פסחים לו. יבמות עח., מ) ירושי' פסחים פ"ד ה"ד, נ) [פסחים סט. וש"נ], ו) שם סב., ז) שם ע ע"ש, ח) שם עז., ט) שם סו:, י) ע' ב"ק צא. וברש"י שם צ., כ) [שיין לעיל במשנה טו:], ל) והוא רש"י, מ) [וע"ע תו' חגיגה ד: ד"ה דמרבה], נ) ועי' בחילופי גירסאות, ס) לקמן כג:, ע) פסחים עט., פ) ע' ל"ק בדיבור זה שהארין:

שיטה מקובצת

השייך לכאן ר' בעמ' קודם

כתיב אים כי יהיה טו', אבל בטומאת שרץ לא שייך (בהן) (למימר הכי) דנהי שיש לו ריצוי בלבור לענין הכהנים לו לענין בעלים דנתכפרו, מ"מ בטומאה שהותרה כ"כ ריצוי גדול כמו במת [לא] אשכחן, דאילו נטמאו בעלים בשרץ אינו מרלה ביחיד דכתיב אים כי יהיה טמא לנפש ולפינן ז) מינה אים נדחה ואין לבור נדחין ט) אף גבי כהן המרלה נמי בטמא אישתרלי: **אי הכי** ל"ג: **טמא שרץ נמי ליתי בקל וחומר.** דמרלה בלבור לכתחילה בק"ו מטומאת מת: **קסברי זקני דרוס.** דאמרי מת ז) דווקא: **מכפרין כמתכפרין.** כשהותרה טומאה בלבור שניהם היו במשמע הכהן והלבור דהא ממועדו מ) נפקא לן (פסחים דף עז.) הילכך כהן כליבור מה כשהותרה טומאה אלא רוב לבור שנטמאו טמא מת אותר ולא טמא שרץ ז) [אף כשהותר לכהן בקרבן לבור מת אותר ולא שרץ]: **מאי קסברי.** זקני דרוס דפשיטא להו דלא הותרה טומאת שרץ אלא רוב לבור ותיתי בקל וחומר: **אי שוחטין וזורקין.** את הפסח על יחיד טמא שרץ יא) ואף ע"ג דיכול לטבול ולאכול לערב ואיכא למ"ד בפסחים (דף 5:) [דס"ל] הכי וליף לה מאים אים כי יהיה טמא לנפש ואפילו חל שביעי שלו ערב הפסח במשמע דהוה ליה כטמא שרץ יב): **אמאי לא עבדי ליבור בטומאה הא כל שביחיד נדחה לבור עבדי בטומאה.** דאים ולא ליבור קאמר רחמנא: **אלא סברי** (ג) **זן.** כמ"ד התם שוחטין וזורקין על טמא שרץ הואיל וחזי לאותרתא הילכך לבור בטמאי שרץ אף הן לא הותר להן ליכנס לעזרה טמאין אלא ישלחו קרבנותיהם לעזרה ויקריבוהו יג) כהנים טהורין ויטבלו ויאכלו לערב דלא הותרה להם טומאה אלא במקום שאילו לא הותרה היו נדחין הילכך טמא מת שאינו מותר לאכול לערב יד) הותר להן אבל טומאת שרץ לא ואין כאן אל ק"ו שהרי יכולין לעשותו בטהרה: **תקע להו.** ט) לעק להם קול גדול: **איזה כח מכפרין.** כדמפרש ואזיל (ד) שהיחיד טמא שרץ משלח קרבנו לעזרה כדקאמרינן שוחטין וזורקין על טמא שרץ והכהן המרלה בו אם נטמא בשרץ פסול לו כדמוקמינן מתני' דקתני טמא פסול בטמא שרץ: **מקום שאם נטמאו בעלים בו'.** יחיד שנטמא במת אין משלח פסחו לעזרה לשחוט עליו [אלא נדחה לפסח שני] כדכתיב אים אים כי יהיה וגו' ואע"ג דכאן מרובה משל כהן אבל שרץ: **כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרלה.** שהרי כאן רע משל בעלים אבל שרץ ואמאי אמרי זקני דרוס מרלה ביחיד מגו דמרלה בלבור: **טמא מת נמי.** יחיד טמא מת נמי משלח קרבנותיו כלומר אם שילח פסחו לעזרה ושחטו וזרקו עליו פטור מלעשות פסח שני ואף על פי שלא יאכל ממנו דקסברי אכילת פסחים לא מעכבת ז) ומיהו לכתחילה אמר רחמנא (ה) נדחה לפסח שני ולבור עבדי בטומאה הילכך כהן המכפר בקרבן יחיד מתוך שמרלה [בלבור] לכתחילה מרלה ביחיד דיעבד: **והכתיב איש איש וגו' ועשה פסח בחדש השני.** אלמא מידחי: לפי

מטמא שרץ, דכיון שאתה בא לדון מכח מכפרים לבור א"כ ליכא למילף אלא אותה טומאה שהותרה בלבור אים בדיעבד, אבל מעיקרא דפריך טמא שרץ לייתי בק"ו, לא ס"ד הא' סברא אלא הוי סברא לן דכיון דטמא מת הוי מרלה ביחיד מאיזה סברא שיהיה לייתי טמא שרץ נמי מק"ו, מק"ו מטמא מת לייתי, הרי טמא מת ביחיד גופיה לא ידעינן רק במתוך והיינו בנגיע אב ואמרינן (כו') [דבר אלמד בנגיע אב אינו חוזר ומלמד בק"ו], וי"ל דבעינא הוא ואמ"ל דלעיל קאמר. וקלא קשה לפר"ת למסקנא דקאמר מכפרים כמתכפרים (כו' הכי נמי כו' עד ומפיק ליה מהיקשא) [למעוטי טומאת שרץ דלא לילי ביחיד, נמי מעמא בלבור, ואי משום דאתי ק"ו ומפיק מהיקשא] א"כ לענין מכפרים דיחיד לבור ומכפרים [מתכפרים] לבור למכפרים לבור מלאתקוני מכפרים דיחיד דפסחים למתכפרים לבור. ואמר מורי הה"מ לא קשיא, דוהאי (איכא) [ליכא] לדמויי מכפרים לבור למתכפרים לביבור, דמתכפרין לבור דין הוא דמלבה בטמא מת ולא בשרץ משום דשרץ יכולים ליטהר בערב ולאכול בלילה הא שוחטין וזורקין על טמא שרץ, ומעמא אינו יכול לאכול בלילה בטהרה כיון דלא [הגיע] בשביעי, אבל לגבי מכפרים דמרלה בטמא מת ממועדו (למה לי קרא כיון דכי) לא אפשר לעשות בענין אחר דיקרב אפילו [אלא] בטומאה, הילכך איכא למילף מק"ו טמא שרץ ולא נמעטייה מהיקשא דמכפרים כמתכפרים שאתי מכפרים דכ"כ שיין ליעוי לטמא שרץ כמו לטמא מת דגבי כהן ליכא תקנה ע"י הערב אמם אהרי הוא צריך לקריב ביום קרבנותיו, ו[ן]הואיל ואי אפשר בענין אחר ולכן רוצה) לומר דיתה בשרץ כמו בטמ, אבל מכפרים דיחיד דלא נפקי מבמועדו אלא ע"י מתוך ליכא למילף

ח) סוטה טו: ירושי' סוטה פ"ב ה"ב, כ) לעיל יח: [וש"נ], ג) פסחים לו. יבמות עח., ד) ירושי' פסחים פ"ד ה"ד, ה) [פסחים סט. וש"נ], ו) שם סב., ז) שם ע ע"ש, ח) שם עז., ט) שם סו:, י) ע' ב"ק צא. וברש"י שם צ., כ) [שיין לעיל במשנה טו:], ל) והוא רש"י, מ) [וע"ע תו' חגיגה ד: ד"ה דמרבה], נ) ועי' בחילופי גירסאות, ס) לקמן כג:, ע) פסחים עט., פ) ע' ל"ק בדיבור זה שהארין:

דצבור ולא יהא כהן מרצה בצבור בטומאת שרץ ולא ידחה במועדו אלא דוקא טמא בו' (שמב"י):

לפס בא יחיד לימלך אמרינן ליה תמתין עד פסח שני כדמסיק הכא לגמרה, נדחה שפיר קרינא, כיון דאינו מרלה לכתחילה:

לפי אכלו. הרמוי לאכילה תכוסו עליו דהיינו שחיטה: **במכסה.** לשון מנין כמו מכסת ערכך (ויקרא כז): **ואיתקש אוכלין למנויין.** מה מנויין מעכבי אף אוכלים מעכבי [יח] שאם שחטו לטומאים ולערלים וחולה [ט] וזקן שאין יכולין לאכול כזית פסול ואפי' הן מנויין דהא לפי אכלו בהאי קרא כתיב לגבי [ז] מנויין: **וכי לא מקשי נמי.** וסברי טומא מת משלא קרבנותיו בדיעבד אית להו הך פירכא גופא דפרכינן לעיל אמילתייהו דמוקמינן [ה] מתניתין בכהן טומא שרץ אבל כהן טומא מת אין מרלה דהא מודה מיהא דלכתחילה אמר רחמנא טומא מת ידחה לשני וטומא שרץ אמרינן לעיל דשוחטין עליו לכתחילה: **ומה במקום כו' בעלים.** יחיד: **מיפיבי.** לזקני דרוס: **מפני שאמרו.** משנה היא בכילד לולין (פסחים דף פ:) שהגזיר ועושה פסח כו'. קס"ד [מז] האי טומאת הגוף בבעלים קאמר ולהכי נקט גזיר ועושה פסח דאילו שאר קרבנות אין טומאת בעלים פסול בהן אבל עושה פסח אכילתו מעכבת וגזיר נמי כשנטמא במת שסתר גזירותו ולריך לחזור ולמנות כדכתיב (במדבר ט) וכי יטמא מת עליו וגו' ואין ראוי לקרבנות תגלחתו עד שיטהר ויביא תחילה קרבנות [כ] גזירות טומאתו שתי תורים ואשם וימנה את גזירתו ואחר כך יביא קרבנות גזירות טהרה וקתני אין הלין מרלה בדיעבד: **אלמא נטמאו כו'.** כלומר אם שלא קרבנו ושחטו וזרקו עליו לא נפטר מפסח שני: **הכי נמי.** דמרלה לין: **כגון שנטמא כהן בשרץ.** כדתנן טומא פסול ואוקימנא בשרץ ותנן גזיר ועושה פסח וה"ה לכל קרבנות יחיד. והא דנקט הכי משום סיפא נקט דבעי מיתני נטמא טומאת התהום הכי זה מרלה וכי גמירי היתר טומאת התהום בגזיר ועושה פסח גמירי לה בכילד לולין וטומאת התהום טומאת ספק והתם מפרש איזהו טומאת התהום כו' והילכתא גמירי לה דהותרה בגזיר ועושה פסח כדאמרי' בכילד לולין [פסחים דף פח.]: **לא אמרו.** דהותרה טומאת התהום בגזיר ועושה פסח אלא בטומאת המת בלבד: **מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ.** דלא הותרה ומק"ו לא אתיא שאין דנין מק"ו מהלכה [ט]: **טומאת התהום דזיבה.** כגון ראה בין השמשות ספק כולה מן היום או כולה מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חליה מן היום וחליה מן הלילה והוי לה כשתי ראיות דזב מטמא בימים ובראיות [י] והך טומאת התהום הוא דממעט משום דחמירא דיולאה עליו מגופו: **דבעי רמי בר חמא.** בכילד לולין [שם]: **כהן המרלה בקרבנותיהן.** גזיר ועושה פסח הותרה לו בטומאת התהום אם נטמא בה: **והא [יא] הכא בכהן אוקמא לה.** לריש"א דקתני אין הלין מרלה על טומאת הגוף ועלה קתני נטמא טומאת התהום הרי זה מרלה: **דרמי בר חמא פליג הוא.** אדזקני דרוס הוא מוקים לההיא בטומאת בעלים וסבירא [לג] דאין יחיד טמא מת משלא קרבנותיו דאכילת פסחים מעכב: **הא שמע.** תיובתא לרמי בר חמא: **ונשא אהרן.** בלין כתיב: **אם עון הקדשים.** פסול קרבנות ירלה בלין: אם

לפי אכלו למצוה ולעכובי לא [ח] והתניא [1]במכסת נפשות מלמד [א]שאין הפסח נשחט אלא למנוייו שחטו שלא למנוייו יכול יהא כעובר על המצוה [א] [ב]תלמוד לומר תכוסו הכתוב [ג]שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנויין זקני דרום לא מקשי וכי [ב] לא מקשי נמי [ג] מהא נמי אית להו פירכא ומה במקום שנטמאו בעלים במת שאין משלחין קרבנותיהן לכתחילה כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה מקום שנטמאו בעלים במת שאין משלחין קרבנותיהן לכתחילה כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה [ג] מיתיבי [ד] [ד]מפני שאמרו נזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת דם ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף במאי אילימא בטומאת שרץ האמרת שוחטין וזורקין על טומאת [ה] שרץ אלא טומאת מת וקתני אין הציץ מרצה אלמא נטמאו בעלים במת אין משלחין קרבנותיהם לא אי דאיטמו בעלים במת ה"נ הכא במאי עסקינן כגון שנטמא כהן בשרץ אי הכי אימא סיפא [ו]נטמא טומאת התהום הציץ מרצה הא תני רבי חייא [ה]לא [ד]אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד למת למעוטי מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ לא למעוטי טומאת התהום דזיבה ואלא הא [ו]דבעי רמי בר חמא כהן המרצה בקרבנותיהם הותרה לו טומא' התהום או לא הותרה לו טומאת התהום תפשוט דטומאת התהום הותרה לו דהא הכא בכהן קיימינא דרמי בר חמא ודאי פליגי תא שמע [2]ונשא אהרן את עון הקדשי' [ז]וכי איזהו עון נושא

הכא נמי מייתי ק"ו ליפוק מהיקשא ועוד קשה היכי יליף טומא שרץ דיחיד בק"ו מטומא מת דיחיד הא טומא [יב] גופיה דיחיד יליף על ידי מתוך וכי האי גוונא חשיב בבנין אב בפרק איזהו מקומן (לקמן דף נח.). דקאמר לן בדם כשר הואיל ולן כשר באימורין ודבר הלמד בבנין אב אינו חוזר ומלמד בקל וחומר וי"ל דבעיא היא באיזהו מקומן והכא אם [יג] נאמר דילפי' קאמר ועוד י"ל דהאי מתוך אינו בבנין אב דאי הוי בבנין אב א"כ יאכל ביחיד כבליעור: **זקני דרום לא מקשי.** וזקני דרוס תנאי הוו ופליגי אמתני' דתמיד נשחט (פסחים דף פח.) דתנן השוחט לעבלים ולטומאים פסול אי נמי סבירא להו כר' נתן ולית להו הא דקאמר הש"ס בכילד לולין (שם דף עח:) דמודה ר' נתן היכא דגברא לא חזי: **מפני שאמרו נזיר ועושה פסח.** אע"ג דפרש' זקני ד[ד] דרוס תנאי היא אפילו הכי [מז] דסיפא סמיך דטומאת טומאת התהוס מרלה (דכולי עלמא אית להון [מז] טומאת התהום מרלה) דהילכתא גמירי לה כדאיתא פרק כילד לולין (פסחים פ:) וכן ברייתא דר' חייא לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד דפריך מינה התם לרבי יוסי: **אלא בטומאת מת בבעלים [יז] וקתני אין הציץ מרצה.** וקשיא לזקני דרוס דאמרו אין אין למלוה: **לא למעוטי טומאת התהום דזיבה.** ולא"ת מ"מ קשיא ברייתא דר' חייא דלא אמרו טומאת התהוס אלא למת בלבד הא אימטי כהן טומאה ידועה לא מרלי ותירץ ה"ר חיים דמיירי במת בשביעי והוי כטומאת שרץ דשוחטין וזורקין ולא מרלי משום דמכפרין כמתכפרין והשתא חמיר בשביעי דלא מרלי וטמא מת בראשון מרלי והיינו טעמא דבשביעי יכול לעשות בטהרה על ידי שליח וחזי למיכל לאורתא אבל בראשון לא אפשר לתקנו ולעשותו בטהרה לכך בדיעבד כשר ומיירי ברייתא דר' חייא [יח] [בטומאת התהוס דאי איטמין] כהן בטומאת ודאי של שרץ או במת בשביעי שלו אינו מרלה ביחיד אפי' בדיעבד (שהרי אינו מרלה בליבור בתמיד) דהא מכפרין כמתכפרין וליבור בתמי' שרץ או בשביעי של מת לא עבדי בטומאה אלא שולחים קרבנותיהם על ידי טהורין כיון דחזו לאורתא אבל בטומאת התהוס מרלה כהן ביחיד אבל בבעלים לא מתוקמא ברייתא דר' חייא דכיון דשוחטין וזורקין על טמאי שרץ ושולחים קרבנותיהם ביד טהורים איזה רילוי לין שייך וגם טומאת התהוס נמי לא שריא להו למיעבד אינהו גופייהו כיון דשוחטין וזורקין עליהן ומלו למיעבד ע"י טהורין ועוד יש לפרש דמיירי בכהן שקיבל הדם בטומאת התהוס דמת שמרלה לכתחילה לזרוק ולא מהדרי' אטהורין אפי' איכא כהן טהור הא טומאה ידועה לא מרלה לכתחילה אלא מהדרינן אטהורין דטומאה דחויה היא בליבור [כ] וכי האי גוונא לריך לפרש בפרק כילד לולין (שם פח.) דבעי התם כהן המרלה בתמיד התרה לו טומאת התהוס או לא התרה ומאי קמיבעיא ליה הא קיימא לן במועדו אפי' בטומאה אלא אי יכול לזרוק בטומאה לכתחילה קמיבעיא ליה כדפרישית ואפי' איכא טהורין: **טומאת התהום דזיבה.** פ"ה כגון ראה בין השמשות של י"ג [יט] ספק כולה מן היום או מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חליה מן היום וחליה מן הלילה ויש כאן שתי ראיות דזב מטמא בימים ובראיות וקשה דבפרק כילד לולין (ג"ז שם) לא מלי משכח לרבי יוסי טומאת התהוס [כ] ולימא כי האי גוונא ורמה לי ברו"ך דבעינן שהספק לא יהא ודע עד לאחר שחיטה [כא] ואם אמרו לו לאחר שחיטה ראית בין השמשות סוף יום שלשה עשר הא בעינן טומאת [כב] התהוס שלא יהא אחד מכיר בסוף העולם לכך בעי התם בשלמא לרבנן משכחת לה דשחטו על זב בשביעי שלו דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ואמ"כ ראה ומתר' אבל לר' יוסי דאמר מקלת היום ככולו ומכאן ולהבא מטמא ולא סתר מידי [היכי משכחת ליה] ורבינו הקשה לימא שראה לפני שחיטה ושחטו עליו וחזר הזב וראה שניה דסתר אפי' לר' יוסי ולריך למנות שבעה דזב תלוי בראיות ואיכא לא תחילת היום בטהרה ולא סוף היום ולדידי אתי שפיר דכיון דראה בלפרא מיד היה ספק אולי יראה עוד ביום [כג] והוי כעודע הספק קודם שחיטה ורבינו מתרץ בזה דכיון דראייה ראשונה אינה מטמאה במשא [זביס פ"א מ"א] א"כ מועיל לו מה ששחטו וזרקו עליו אע"ג דראייה שנייה מצטרפת לראשונה לחייבו מנין שבעה מכל מקום לעולם היה קרוי טמא שרץ בשעת עשיית הקרבן וגם אחר כן לא פקע שמו ולא ידי פסחו וקשה על פירושו [כד] משמעתין (כהן המרלה בליבור [כה] היא) וי"ל כגון שראה אחת בי"ג וטבל והעריב שמשו ושחט למחר הפסח ואחרי כן ראה שניה ומצטרפת ואין זה קרוי עודע הספק קודם שחיטה כיון שטהור גמור בשעת שחיטה ולא למימר אולי יראה לשני [כו] ימים ומצטרפין דלר' [כו] יוסי אינה מצטרפת לראשונה. ברו"ך:

א) פסחים פח. עח: ע"ש, ירושל' פסחים פ"ה ה"ג, **ב)** [פסחים סט יומא לט: נח: יבמות מ. שבועות יד. מנחות יט:] מכילתא בא פ"ג, **ד)** פסחים פ: תוס' פסחים פ"ו ה"ה, תו' נזיר פ"ר ה"ג, תו' מנחות פ"ק ה"ה, **ה)** מזל קנ: [פסחים פ: פח:] ירושל' פסחים פ"ד ה"ז וע' נזיר פ"ט ה"ב, **ו)** פסחים פ: ירושל' פסחים ונזיר שם, **ז)** פסחים טז: יומא ז. מנחות כה. ות"כ ויקרא נדבה פ"ד ה"ט, **ח)** פסחים סא., **ט)** נזיר נז., **י)** זבים פ"א מ"ו, **כ)** יומא ו ע"ש.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא מקשי נמי מיהא אית כל"ל ומיבמ נמי נמסקן: **(ב)** רש"י ד"ה מפני וכו' קרבנות נזיר טמא שתי תורים: **(ג)** ד"ה דרמי וכו' וסכירא ליה דאין:

שינויי נוסחאות

א) המצוה וכשר כל"ל (ש"מ): **ב)** גר' ש"מ אמר רב אשי וכי לא מקשי נמי אית להו כו': **ג)** בכי"מ נוסף קשיא: **ד)** בכי"מ ת"ש מפני כו': **ה)** ל"ל טמא (גליון): **ו)** ולחולה ולזקן כל"ל (ש"מ): **ז)** ל"ל גבי (*ש"מ): **ח)** דמוקמי (רא"ש): **ט)** קס"ד דהאי אין הציץ מרצה על טומאת הגוף כו' (ש"מ): **י)** ל"ל דהא (ש"מ): **יא)** פליג' אדזקני דרום דהוא מוקים כל"ל (שמכ"י): **יב)** טמא מת (ש"מ): **יג)** אם תמצא לומר דילפי' כל"ל (ש"מ): **יד)** דזקני (שמכ"י): **טו)** תיבת אפריכא חיבו מוכן. וי"ל דר"ל איכולין לפרוך מסיפא (גל' קה"י בקיצור): **טז)** להו טומאת התהום דהילכתא כו' כל"ל (ש"מ). וכל"ק מוזק כל התיבות שבסוגרייס: **יז)** ל"ל דבעלים (ש"מ): **יח)** חייא בכהן בטומאת כו' ואינו מרצה ביחיד כו' כל"ל ול"ג התיבות שבסוגריס (ש"מ). ועי' פ"מ: **יט)** תיבות של י"ג נמחק (ש"מ. וכ"ה בד"ר). ועי' במפרשים שמקיימים הגירסא. וכ' אות כא: **כ)** התהום דזיבה (ש"מ): **כא)** שחיטה, ואפילו אמר לן לאחר שחיטה ראיתי בה"ש של י"ג הא בעינן כו' כל"ל (צ"ש) **כב)** ל"ל בטומאת (ש"מ): **כג)** ל"ל בו ביום (ש"מ): **כד)** פירושינו דשמעתין בכהן המרצה בצבור איירי וי"ל כו' מה שהקשה רבינו פרץ ז"ל דלא הוי דומיא דסיפא, לא קשיא דאין לחוש מן הדיוק אם יהיה סתר (דרש כלל) (הריטב"א) כשנמתרו למעוטי טומאת התהום דזיבה תעמיד אותו בבעלים, שזהו הדיוק אין לחוש אם [לא] יהיה דומיא דרישא. ז"ל בדיוק: **טומאת** התהום דזיבה. וזה לשון הרב רבינו פרץ ז"ל, פי' רש"י ז"ל כגון ראה בין השמשות כו' עד חב מטמא בראיות כביימים ושתים לטומאת שבעה כדאמרי' (מנילה דף ח.) שתים לטומאה ושלשה לקרבן, (דלעניין) כהן מקריב חייבי בשמעתין. וכ"כ לטומאת התהוס משמע דלבסוף נתברר הדבר וכתב"ג לא נתברר הדבר יותר מבתחילה בשעת טומאה. אלא ר"ל כדמפרש התם כגון בשביעי שלו ולאחר שהביא קרבנותיו של זיבות ראה ושתר דזהו טומאת התהוס שנתברר לבסוף, אבל בשעת שהביאו קרבנותיהן גזיר ועושה פסח לא היה יודע אם יראה יומים. ומיירי ע"כ בבעלים דאי בכהן לא היה נכנס בעזרה אם היה זב ואפילו בעל ג' ראיות דהא מתוסר הערב שמש וכ"ש בזב בעל שלש ראיות דהא מתוסר בפרה, וא"כ אפילו קודם שראה אין היה נכנס מתחלה לתקריב קרבנות בעזרה. והך דר' חייא לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת ודך דר' חייא מייירי בבעלים. ואל תתמה על זה דהא בלאו הכי נמי לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת [מעובכ] מלבלה קרבנותיו בשביל טומאת שרץ דבגזיר כתיב וכי יטמא מת עליו בפתע פתאום וכו' (במדבר ו, ט) [סותר] ומביא קרבן טומאה אבל בטומאת שרץ אינו סותר ומביא קרבן טומאה, וי"ל דטומאת שרץ דקאמר ר"ל כעין טומאת שרץ כגון טמא מת בשביעי שלו. ולא"ת והלא לא שייך (שביעי) [בבי] קרבן גזירות למימר] שאמטו עליו בשביעי שלו, שהרי הוא סותר כל גזירתו ואינו מביא קרבן תגלחתו עד שימנה כל גזירתו שלאחריה, [ד]ומביא קרבן טומאה ואח"כ מונה כל גזירתו בטהרה ומביא קרבן תגלחתו, [והרי] כבר עבר הרבה ימים דלא הוי שביעי שלו. וליכא למימר קרבן גזירתו דטומאה קאמר שמביא אשם ושתי תורים דקאמר אם הביא בשביעי שלו דאינו עסוק לאין ביום [אלא ביום] אמיר, הא ודאי ליתא דאין אכילתו מעכבת בקרבנות, מידי דהוה אשאר קרבנות שאין אכילה פוסלת רק בפסח וגזירות טהרה דגלי קרא. וגרלה דמשכחת בשביעי בגזיר כגון שנטמא לאחר (מלא שמונה גזירותיו) [מלאות ימי גזירותיו] ונטמא קודם הבאת קרבנותיו דאינו סותר אלא מונה ז' ימים (ונאכל) ומביא קרבן תגלחת דטהרתו בשמיני, ועל זה [אמר] אם הביא בשביעי דאין הלין מרלה ובעיא דטהרת בעלים בגזיר כמו בפסח (מהר"פ): **הכא** במאי עסקינן כגון שנטמא כהן בשרץ. ולא"ת מאי מקשה לזקני דרום, אימא דאין הלין מרלה (דיעבד) [לכתחילה] קאמר, וכמו כן מרלה ביחיד דקאמרי זקני דרום [בדיעבד קאמרי, וי"ל] דמשמע ליה מדקאמר אין הלין מרלה אף בדיעבד קאמר כדנפקא לן לקמן (ע"ב) משון הקדשים ולא עון המקדשים: **אימא סיפא** כו'. ואי אמרת דרישא דמתניתין בנטמא בשרץ, היכי קאמר בסיפא נטמא (ש"מ). ועי' בס"ז, ק"ק, פ"מ, וח"כ. ובקר"ש גר' וקשה על פי' רש"י מהא דשמעתין בכהן המרצה איירי. ותיבת בצבור ט"ס הוא. ועש"ב: בה] נ"ל **בצבור דהא לא הותרה טומאת** שרץ. כן הוכיח בגליון בשם נ"ק. אבל בנ"ק ליתא. והכרש"ק מוחק מה שבסוגרייס: בו] נ"ל שני (צ"ק): בו] נ"ל ולר' (צ"ק ועו"ש). וכ"ה בד"ר). ועי' גל' קס"ר שמבחר זה. ובחזו"א ס"ג סק"ג כתב לפיוש דברי התוס' קשה לעמוד עליהם, עש"ב: בה] מבלן ולילך הוא קטע אחר בכ"י, אלא שבד' וילנא סברי דטייכי אהדדי, וע"ע בזה וגם בתוכן הדברים דלהלן אשיט ברוריס כ"ל:

שיטה מקובצת

מקום שנטמאו בעלים במת כו'. תימה דליו לנא מן הדין לריוש בגזון בשוף דיוק, מה בעלים לכתחלה לא מרלה אבל בדיעבד מרלה אף כהן בדיעבד מרלה, והשתא לא קשה מידי דהא דמרלה ביחיד דקאמרי דוקא קאמרי, וי"ל דלפי מה שפי' הר"מ (לעיל כב: ד"ה מקום) ניחא דפי' דלא בא משום יליפותא גמור כי אם לתמוך סברא דזקני דרוס, הילכך לא שייך למימר לא דיו ולא שום פירכא היון דאין זה אלא סתירה דבריס בעלמא (לשון מהר"פ): **במאי אילימא בטומאת** שרץ כו'. תימה היאך מתוקמא בטומאת שרץ הלא נזיר אינו (מעבכו)

סז א מיי' פ"ב מהל' קרבן פסח הלכה ח:

סח ב ג מיי' פ"ד שם הל"ב וס"ו שם הל"ב וס"ד מהל' איסוי מקדש הל' ו ז וס"ו מהל' מירות הלכה טז:

סט ד מיי' פ"ו מהל' מירות הלכה יח:

תורה אור השלם

1. וְאִם מֵעֵבֶר הַבַּיִת מִזִּיוֹת מִשָּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תְּכֻסּוּ עַל הַשֶּׂה:
שמות יב, ד

2. וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
שמות כח, לח

מוסף רש"י

הציץ מרצה על טומאת דם. ותגלגמנו כסרה ומוקר לשמוש יין ולטמא לממיס ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף. ואם (טמא) [נטמא] בעת הנאת קרבנותיו סותר את הכל: לא אמרו טומאת התהום אלא במת בלבד. אבל שאר טומאות ספק לא אותרו: כהן המרצה בקרבנותיהם. דמיר ושוחט פסח, הותרה לו טומאת התהוס. אם נטמא גופו בספק טומאה, וקרבן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה (פסחים פ:) **את** עון הקדשים. פסול הקרבן וכביר ונילה ואינו מכפר על האוכלין אותו טמא, דעון הקדשים כתיב ולא עון הכהנים (שם מז:). ואין לומר שיכפר על עון הכהן שהקריב טמא. שהרי עון הקדשים נאמר ולא עון המקריבים, הא אינו מרלה אלא להכשיר הקרבן (שמות כח לח) **וכי** איזהו עון נושא. איזה פסול הוא המכשיר (פסחים מז:). איזה עון יעלרע בקרבן שיהא הלין מרלה עליו שיהא כשר (יומא ז.):

שיטה מקובצת (המשך)

כו' פי' בשרץ והא תנא ר' חייא מ' (הר"פ): **לאו** למעוטי טומאת התהום דשרץ. תימה מדלריך הפיפא דקיבי מנוף הבריתא דרבי חייא דקתני לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד, משמע דוקא בטומאת התהום אבל בטומאה ידועה לא מרלה, אלמא בטומאה בעלים במת אין הלין מרלה בדיעבד אבל בטומאה אחרת אם הלין מרלה בדיעבד אבל בטומאה אלא שולחים קרבנותיהם על ידי טהורין כיון דחזו לאורתא אבל בטומאת התהוס מרלה כהן ביחיד אבל בבעלים לא מתוקמא ברייתא דר' חייא דכיון דשוחטין וזורקין על טמאי שרץ ושולחים קרבנותיהם ביד טהורים איזה רילוי לין שייך וגם טומאת התהוס נמי לא שריא להו למיעבד אינהו גופייהו כיון דשוחטין וזורקין עליהן ומלו למיעבד ע"י טהורין ועוד יש לפרש דמיירי בכהן שקיבל הדם בטומאת התהוס דמת שמרלה לכתחילה לזרוק ולא מהדרי' אטהורין אפי' איכא כהן טהור הא טומאה ידועה לא מרלה לכתחילה אלא מהדרינן אטהורין דטומאה דחויה היא בליבור [כ] וכי האי גוונא לריך לפרש בפרק כילד לולין (שם פח.) דבעי התם כהן המרלה בתמיד התרה לו טומאת התהוס או לא התרה ומאי קמיבעיא ליה הא קיימא לן במועדו אפי' בטומאה אלא אי יכול לזרוק בטומאה לכתחילה קמיבעיא ליה כדפרישית ואפי' איכא טהורין: **טומאת התהום דזיבה.** פ"ה כגון ראה בין השמשות של י"ג [יט] ספק כולה מן היום או מן הלילה ואין כאן אלא ראייה אחת ספק חליה מן היום וחליה מן הלילה ויש כאן שתי ראיות דזב מטמא בימים ובראיות וקשה דבפרק כילד לולין (ג"ז שם) לא מלי משכח לרבי יוסי טומאת התהוס [כ] ולימא כי האי גוונא ורמה לי ברו"ך דבעינן שהספק לא יהא ודע עד לאחר שחיטה [כא] ואם אמרו לו לאחר שחיטה ראית בין השמשות סוף יום שלשה עשר הא בעינן טומאת [כב] התהוס שלא יהא אחד מכיר בסוף העולם לכך בעי התם בשלמא לרבנן משכחת לה דשחטו על זב בשביעי שלו דשוחטין וזורקין על טמא שרץ ואמ"כ ראה ומתר' אבל לר' יוסי דאמר מקלת היום ככולו ומכאן ולהבא מטמא ולא סתר מידי [היכי משכחת ליה] ורבינו הקשה לימא שראה לפני שחיטה ושחטו עליו וחזר הזב וראה שניה דסתר אפי' לר' יוסי ולריך למנות שבעה דזב תלוי בראיות ואיכא לא תחילת היום בטהרה ולא סוף היום ולדידי אתי שפיר דכיון דראה בלפרא מיד היה ספק אולי יראה עוד ביום [כג] והוי כעודע הספק קודם שחיטה ורבינו מתרץ בזה דכיון דראייה ראשונה אינה מטמאה במשא [זביס פ"א מ"א] א"כ מועיל לו מה ששחטו וזרקו עליו אע"ג דראייה שנייה מצטרפת לראשונה לחייבו מנין שבעה מכל מקום לעולם היה קרוי טמא שרץ בשעת עשיית הקרבן וגם אחר כן לא פקע שמו ולא ידי פסחו וקשה על פירושו [כד] משמעתין (כהן המרלה בליבור [כה] היא) וי"ל כגון שראה אחת בי"ג וטבל והעריב שמשו ושחט למחר הפסח ואחרי כן ראה שניה ומצטרפת ואין זה קרוי עודע הספק קודם שחיטה כיון שטהור גמור בשעת שחיטה ולא למימר אולי יראה לשני [כו] ימים ומצטרפין דלר' [כו] יוסי אינה מצטרפת לראשונה. ברו"ך:

מה שהקשה רבינו פרץ ז"ל דלא הוי דומיא דסיפא, לא קשיא דאין לחוש מן הדיוק אם יהיה סתר (דרש כלל) (הריטב"א) כשנמתרו למעוטי טומאת התהום דזיבה תעמיד אותו בבעלים, שזהו הדיוק אין לחוש אם [לא] יהיה דומיא דרישא. ז"ל בדיוק: **טומאת** התהום דזיבה. וזה לשון הרב רבינו פרץ ז"ל, פי' רש"י ז"ל כגון ראה בין השמשות כו' עד חב מטמא בראיות כביימים ושתים לטומאת שבעה כדאמרי' (מנילה דף ח.) שתים לטומאה ושלשה לקרבן, (דלעניין) כהן מקריב חייבי בשמעתין. וכ"כ לטומאת התהוס משמע דלבסוף נתברר הדבר ובכתב"ג לא נתברר הדבר יותר מבתחילה בשעת טומאה. אלא ר"ל כדמפרש התם כגון בשביעי שלו ולאחר שהביא קרבנותיו של זיבות ראה ושתר דזהו טומאת התהוס שנתברר לבסוף, אבל בשעת שהביאו קרבנותיהן גזיר ועושה פסח לא היה יודע אם יראה יומים. ומיירי ע"כ בבעלים דאי בכהן לא היה נכנס בעזרה אם היה זב ואפילו בעל ג' ראיות דהא מתוסר הערב שמש וכ"ש בזב בעל שלש ראיות דהא מתוסר בפרה, וא"כ אפילו קודם שראה אין היה נכנס מתחלה לתקריב קרבנות בעזרה. והך דר' חייא לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת ודך דר' חייא מייירי בבעלים. ואל תתמה על זה דהא בלאו הכי נמי לא הוי דומיא דרישא דהא אוקמינא דיש בהכהן שבטומאת [מעובכו] מלבלה קרבנותיו בשביל טומאת שרץ דבגזיר כתיב וכי יטמא מת עליו בפתע פתאום וכו' (במדבר ו, ט) [סותר] ומביא קרבן טומאה אבל בטומאת שרץ אינו סותר ומביא קרבן טומאה, וי"ל דטומאת שרץ דקאמר ר"ל כעין טומאת שרץ כגון טמא מת בשביעי שלו. ולא"ת והלא לא שייך (שביעי) [בבי] קרבן גזירות למימר] שאמטו עליו בשביעי שלו, שהרי הוא סותר כל גזירתו ואינו מביא קרבן תגלחתו עד שימנה כל גזירתו שלאחריה, [ד]ומביא קרבן טומאה ואח"כ מונה כל גזירתו בטהרה ומביא קרבן תגלחתו, [והרי] כבר עבר הרבה ימים דלא הוי שביעי שלו. וליכא למימר קרבן גזירתו דטומאה קאמר שמביא אשם ושתי תורים דקאמר אם הביא בשביעי שלו דאינו עסוק לאין ביום [אלא ביום] אמיר, הא ודאי ליתא דאין אכילתו מעכבת בקרבנות, מידי דהוה אשאר קרבנות שאין אכילה פוסלת רק בפסח וגזירות טהרה דגלי קרא. וגרלה דמשכחת בשביעי בגזיר כגון שנטמא לאחר (מלא שמונה גזירותיו) [מלאות ימי גזירותיו] ונטמא קודם הבאת קרבנותיו דאינו סותר אלא מונה ז' ימים (ונאכל) ומביא קרבן תגלחת דטהרתו בשמיני, ועל זה [אמר] אם הביא בשביעי דאין הלין מרלה ובעיא דטהרת בעלים בגזיר כמו בפסח (מהר"פ): **הכא** במאי עסקינן כגון שנטמא כהן בשרץ. ולא"ת מאי מקשה לזקני דרום, אימא דאין הלין מרלה (דיעבד) [לכתחילה] קאמר, וכמו כן מרלה ביחיד דקאמרי זקני דרום [בדיעבד קאמרי, וי"ל] דמשמע ליה מדקאמר אין הלין מרלה אף בדיעבד קאמר כדנפקא לן לקמן (ע"ב) משון הקדשים ולא עון המקדשים: **אימא סיפא** כו'. ואי אמרת דרישא דמתניתין בנטמא בשרץ, היכי קאמר בסיפא נטמא (ש"מ). ועי' בס"ז, ק"ק, פ"מ, וח"כ. ובקר"ש גר' וקשה על פי' רש"י מהא דשמעתין בכהן המרצה איירי. ותיבת בצבור ט"ס הוא. ועש"ב: בה] נ"ל **בצבור דהא לא הותרה טומאת** שרץ. כן הוכיח בגליון בשם נ"ק. אבל בנ"ק ליתא דאין הלין מרלה. והכרש"ק מוחק מה שבסוגרייס: בו] נ"ל שני (צ"ק): בו] נ"ל ולר' (צ"ק ועו"ש). וכ"ה בד"ר). ועי' גל' קס"ר שמבחר זה. ובחזו"א ס"ג סק"ג כתב לפיוש דברי התוס' קשה לעמוד עליהם, עש"ב: בה] מבלן ולילך הוא קטע אחר בכ"י, אלא שבד' וילנא סברי דטייכי אהדדי, וע"ע בזה וגם בתוכן הדברים דלהלן אשיט ברוריס כ"ל:

אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב. כך פי' [ב] הקונטרס משום דאמרי' לקמן בפירקין (דף כח.) דאיסור רבה דחוץ לזמנו שהוא בכרת מקרא רבה ופרשה רבה בנו את אהרן ואיסורא זוטא דחוץ למקומו דליכא כרת מקרא זוטא ופרשתא זוטא בפרשת קדושים תהיו והביא ראייה מתורת כהניס ורבינו תם מקייס גירסת הספריס דגרסינן איפכא בפיגול לא יחשב ובנותר לא ירצה דלקמן בפירקין מסקינן דתרוייהו מקרא אמרינא [בא] נפקי דכתיב ביה לא ירצה ולא יחשב ומה שנזכר פיגול קודם לנותר אף ע"ג דבקרא כתיב נותר בריש דהיינו חוץ לזמנו משום דלשון פיגול כתיב בקרא בהדיא: **אם עון נותר הרי כבר נאמר כו'.** לאו נותר ממש [קאמר] דאמרי' לקמן בפירקין (דף כט.) לאחר שהוכשר יפסל אלא במחשבת נותר דהיינו מחשב לאוכלו חוץ לזמנו: **הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה.** וא"ת מיפוק לי דלא משכחת מידי דמיתוקם ביה קרא אלא בטומאה ואומר רבינו תם משום דכתיב גבי איל דלרון להס דמשמע דבר שהוא לרון במקום אחר ולהכי דחיק לאשכוחי חותר מכללן מכל הני דפריך מיניייהו (במנחות דף כה.) יולא ושמאל ובעל מום [וא"ת] (א"כ) נותר ופיגול היכן הותרו מכללן דאיצטריך ליה לא ירצה ולא יחשב ואומר רבינו תם דפיגול הותר מכללו בבמה דלא שייך שם מחשבת חוץ למקומו והא דפריך בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) אימא עון יולא שהותר מכללו בבמה [בב] אמר קרא לרצון להם לפני ה' עון דלפני ה' אין עון דיולא לא חוץ למקומו חשיב שפיר לפני ה' שהמחשבה בפנים ואין לומר דבבמה לא קריבן ליה הותר מכללו כיון דהכשירו בכך התם גבי שמאל דכיון דאסור בפנים אין זה קרוי הכשירו בכך ונותר כדי נסבה ואגב פיגול נקט נותר הואיל ומשכח ביה קרא אע"ג דלא צריך אי נמי נותר הותר מכללו בראשו של מזבח דאיכא למאן דאמר אין ליבה מועלת בראשו של מזבח בריש נשחט (פסחים ד' נט.) ובפ' המזבח מקדש (לקמן ד' פז.) ומיהו פלוגתא דאמוראי היא וקשיא למ"ד [דאית ליה] ליבה מועלת מהך בריתא וגרסה דנותר יש ללמדו עון עון מרילוי ליה ופגול נמי מצינן למילף [בג] ואפי' לא משכחת בהו הותר מכללן ולרצון להם איכא לאוקמי כדדרשי' בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף ס:) [להס לרצון ולא לפורענות] אבל לעובדי כוכבים אפי' לפורענות ועוד י"ל דנותר הותר מכללו במנחת כהניס ומנחת כהן משיח וקומץ וכל דבר שאין לו מתיריס אין [בד] חייביס עליהן משום פיגול כדתנן פ' ב"ש [לקמן דף מג.] ואפי' פסולא נמי גרסה דליכא מדאמר לעיל בסוף פ"ק (דף יד.) דמודה ר' שמעון בהולכת חטאות הפנימיות ופריך והא"ר שמעון כל שאינו על מזבח החילון אין חייבין עליו משום פגול ומשני מודה ר' שמעון דפסול מק"ו ומה אלא לשמו הכשר בשלמים פסול בחטאת חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שיפסל בחטאת משמע דאי לאו ק"ו הוה אמינא דאפי' פסולא ליכא א"כ במנחת כהניס ובמנחת נסכיס דליכא ק"ו דלא מיפסל בזו [בה] אלא לשמן ליכא פסולא כלל אלמא אשכחן נותר דהותר מכללו לגמרי: **לאו כגון שנטמאו בעלים במת.** תימה מאי קשיא ליה לוקמה בטומאת הדם שנטמא הדם הצץ מרלה דגבי טומאת דם מייתי לה בכולי הש"ס (לקמן מה.) דדם שנטמא וזרקו בשוגג הורלה ותנן נמי בפסחים (דף עח:) נטומאת הדם [בו] והכשר קייס אם עון פיגול הרי כבר נאמר [1] לא יחשב [א] אם עון נותר הרי כבר נאמר [1] לא ירצה [2] הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בצבור מאי טומאת אילימא [ב] מטומאת שרץ היכא אישתרי אלא טומאת מת ולאו כגון שנטמאו בעלים במת אלמא נטמאו בעלים במת משלחין קרבנותיהן ובמאי אי בנזיר [2] וכי ימות מת עליו אמר רחמנא אלא לעושה פסח (ולאו כגון שנטמאו בעלים במת) לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם ואיכא דדייק ומייתי הכי עון הקדשים אין עון מקדישין לא מאי [ג] טומאה אילימא טומאת שרץ מי אישתריא בציבור אלא לאו טומאת מת ועון קדשים אין [ד] עון מקדישים לא לעולם טומאת שרץ ושם טומאה בעולם: יושב: מגלן [ה] אמר רבא אמר רב [ו] נחמן אמר קרא [3] לעמוד לשרת [ז] לעמידה בחרתיו ולא לישיבה ת"ר [ח] לעמוד לשרת [ט] מצוה כשהוא אומר [י] [4] העומדים [יא] שנה עליו הכתוב לעכב א"ל רבא לרב נחמן מכדי יושב כזר דמי ומחיל עבודה אימא מה [יב] זר במיתה אף יושב במיתה אלמה [יג] תניא אבל [יד] ערל [טו] אונן [יז] יושב אינן במיתה אלא באזהרה משום דהוי מחוסר בגדים ושלא רחוץ ידים ורגלים שני כתובין הבאין כאחד בטומאת בעלים וקתני [יח] משלחין: **וכי ימות מת עליו אמר רחמנא.** דטומאת [יט] רגש וזרוק וסותר ואין רואי לקרבנות טהרה עד שיעברו ימי טומאה ויביא כפרת טומאת שרץ וטומאת מת ואפשר וימנה וישלים ויביא קרבנות תגלחתו: **אלא בעושה פסח.** וש"מ טומאת מת משלח פסחו וקשיא לרמי בר חמא: **לעולם.** טומאת שרץ קאמרינן [כ] מהכא דצץ מרלה לשחוט ולזרוק על טומאת שרץ. ודקשיא לך היכא אישתרלי בהן: **ושם טומאה בעולם.** אשכחן דאישתרלי בהן [יד] וטעמא גדול בהו להטיל ריצוי ליך על טומאת שרץ: **ואיכא דדייק.** לישנא דקרלי ומייתינא [כא] להך תיובתא דברייתא לזקני דרוס וסייעתא לרמי בר חמא: **עון מקדישים לא.** טומאת הגוף בין דהכניס בין דבעלים לא מרלה. במאי [כב] טומאה קאי דקא ממעטי טומאת הגוף: **אילימא טומאת שרץ.** ונוקמא זקני דרוס בהכן דאילו גוף דבעלים לא בעי צץ שהרי אין נוגע בו בטומאה ולאורתא בטהרה אכיל ליה: **היכא אישתרלי בצבור.** הא כיון דאית להו שוחטין וזורקין על טומאת שרץ ויחיד אין נדחה לצבור לא עבדי בטומאה: **אלא לאו טומאת מת.** שאינו [יז] משלח קרבנות ולא כהן טומאת מת מרלה בקרבן יחיד: **לעולם בטומאת שרץ.** קאי וקממעט כהן טומאת שרץ מלרלות כדאוקמי זקני דרוס פסול דמתניתין אטומאת שרץ וטומאת בעלים אין לריכין צץ שהרי קרבן בטהרה קרב. ודקשיא לך היכא אישתרלי בצבור אוס [יח] טומאה בעולם אישתרלי בהו: **לעמוד לשרת.** ריסיה דקרא כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמוד לשרת וגו': **לא [יט] לישיבה.** וכיון דלא נבחרו הוו להו זריס וזר מחיל עבודה: **העומדים שם.** [לעיל מייה כתיב] ושרת ככל אחיו הלוים וגו': [**אימא מה זר וכו'.** ויגמר במה מצינו בזר שמחיל עבודה וחייב מיתה אף יושב שמחלל עבודה במיתה]: שני

זורק הדם וי"ל דס"ל דאמי לישנא דלית ליה למימר דנושא עון טומאה אלא בכי האי גוונא שהותרה בצבור דהיינו בטומאת בעלים דהותרה לאכול בטומאת הגוף למאי דלא מסיק אדעתיה השתא עון קדשים ולא עון מקדישים: **אי נימא טומאת שרץ בבעלים היכא אישתרלי.** דאי סבר שוחטין וזורקין על טומאת שרץ וכן טומאת מת בשביעי שלו דחשיב כטומאת שרץ הא לא עבדי בצבור בטומאה כיון דאין יחיד נדחה לצבור נמי לא עבדי בטומאה אלא עושין שליח לשחוט בעבורם כיון דאינהו אכלי לאורתא ואי סבר אין שוחטין וזורקין על טומאת שרץ דהשתא לצבור עבדי בטומאה א"כ אין הצץ מרלה על היחיד דהא אין שוחטין וזורקין עליו אלא [כו] נטמאו בעלים במת וקודם שביעי מרלה ליחיד שהביא פסחו וסייעתא לזקני דרוס דאמרי אינ אינ וקשה מאי פריך היכא אישתרלי לוקמה בכהן שנטמא בשרץ דמרלה בצבור מק"ו דלעיל לרמי בר חמא דלית ליה כמו זקני דרוס מכפרין כמתכפרין ועוד כי משני לעולם בשרץ ושם טומאה בעולם הא כיון דשוחטין וזורקין על טומאת שרץ א"כ ריצוי ליך ל"ל הא קרב בטהרה כדפירש רבינו שלמה בסמוך ואי סבר אין שוחטין על טומאת שרץ א"כ לא יועיל ליך כדפירש [כח] לעיל אי בשרץ היכא אישתרלי וי"ל דמעיקרא בעי לאוקומה בטומאת בעלים בשרץ והוה מלי למפרך ל"ל ריצוי ליך אלא שפיר פריך היכא אישתרלי וכי משני לעולם בשרץ רולה לומר ולא בטומאת בעלים אלא בטומאת כהן גרידא וכ"ש בטומאת מת וסבר רמי בר חמא טומאת מת מרלה בכהן ביחיד וקלא קשה דלא ה"ל למימר שם טומאה בעולם משמע דטומאת מת בצבור קאמר והלא טומאת שרץ נמי הותרה לכהן מק"ו דלעיל אלא משום דעיקר היתר לצבור בטומאת מת כתיבא להכי נקט ליה. ברו"ך: **אימא מה זר במיתה אף יושב במיתה.** פי' בקונטרס דיגמר במה מצינו מה זר מחלל עבודה וחייב מיתה אף יושב שמחלל עבודה במיתה וקשה דגבי ערל ואונן נמי היה לן להקשות כמו כן דליהוי במיתה מבנין אב [כט] וגראה לפרש משום דדרשי' לעמידה בחרתיו ולא לישיבה אלא בחר בכהנים יושבים אלא נחשבים כמו ישראלים זריס לכך מחלל עבודה כזר [ל] [ומש"ה לא] גם במיתה להוי כזר] ומשני משום דהוי מחוסר בגדים ושלא רחוץ ידים ורגלים [שני כתובים הבאים כאחד דמחוסר בגדים [לא] כתיב ביה מיתה [1] ולא יאשלו עון ומתו ובשלא רחוץ ידים ורגלים] נמי כתיב ביה מיתה [2] ולא ימותו ובחנם נכתבה דהא יליפי חוקה לגזירה שוה אלא למימרא דלא יליפי מיתה מהא דקרי' רחמנא זר וליחא השתא דהלא מקדישים לא וקתמר אי מוקמינא לה בטומאת שרץ לא קשה מידי, חס תימה דאדרבה דקשיא דשוחטין וזורקין על טומאת שרץ, ולכך הוצרך לפרש דמיי דדרשת עון מקדישים לא אית לה לזקני דרוס שוחטין וזורקין מסברא בלא שום קרא. כדרון: **עון** מקדישים לא. טומאת הגוף בין דהכניס בין דבעלים לא מרלה. ומשמע דא

שני כתובין הבאין כאחד. דבתרוייהו [ז] כתיב קרא למיתה בסנהדרין באלו הן הנשרפין [פג:] וטובא קשיא לי בגוה חדא דמה לו ללמוד מהן הא מיתה בגופה כתיב דכיון דזר הוא והזר הקרב יומת הא מחוסר בגדים נמי הכי ילפינן ליה בסנהדרין [שם] אין בגדיהן עליהן אין כהונתן עליהן והוו להו זרים ועוד א"כ חילול עבודה לא גילף מייה דבחילול נמי קרא טובא איכא: **הואיל ורצפה מקדשם** [ח]. לעמוד לשרת שהרי דוד קידשה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדאמרינן לקמן בשמעתין כי קדיש דוד כו': **ולי שרת מקדשין** [ט]. כדכתיב וימשחם ויקדש אותם (במדבר ז): **לא יהא דבר חוצץ בין כהן ללוי שרת.** בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן (ויקרא ד) [י] שתהא לקיחה בעצמו של כהן: **ולריקה.** למיתני במתני' חציצת כלים ובהמה ורגל חבירו לפי הסדר שנשנו בה: **דלאו מינא דבשר אדם הוא.** וכיון דאינו ממין אדם כלל הוי [יא] מין בשאינו מינו וחוצץ: **רגלו אחת על האבן.** שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה: **גידולה.** אבן אחת [יב] מאבניה מקביעותה ומתנענעת ברצפה: **גידולה.** לכאן ולכאן: **נעקרה.** לגמרי והגומא נראית שם ועמד בגומא **ועבד: כי קדיש דוד.** שהיה [יא] מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים כדתנן במס' שבועות (יד. טו.): **חיבעי ליה כל העורה רוחה.** שנטלה רצפה שלה: **דרך שירות בכך.** מי הוי אורח ארעא ומיקרי שירות או לא: **באצבעו ונקח.** דכתיב ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנות המזבח הכתוב לאצבע בין קבלה לזריקה דומה שהו [יב] לפניו ולאחריו לומר שלא יהיו אלא בימין דילפינן לקמן בשמעתין כל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין: **וי נאמרה יד בקבלה.** קס"ד דאם נאמרה בה יד הוה ר"ש מודה בה אבל [יג] באצבע לא יליף בה ימין. לקמן בעי לה ומשנינן לה: **אלא באצבעו ונתן כו'.** בהא מודינא לך דזריקת חטאת בעיא ימין: **ור"ש.** דאמר אי הוה כתיב בה יד הוה יליף לה ימין ומאצבע לא יליף: **ממה נפשך אי איתא ליה ג"ש.** דילפינן יד יד דקמילה ממצורע דכתיב ביה על בהן ידו הימנית אף כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין: **אי לא נאמר יד בקבלה מאי הוי.** הרי נאמר בה אצבעו ומילף אצבע אצבע נמי מהתם דכתיב במצורע [שם] וטבל הכהן את אצבעו הימנית: ה"ג **לעולם ליתא ג"ש וה"ק וכי לא נאמר יד ימנית כו': אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש וה"ק וכי נאמר בה** [טו] **יד בקבלה.** אי הוה כתב יד שהיה [טז] ראויה לאחוז בכלי ולקבל הדם הוא [יז] אינה למידרש נמי אקבלה והואיל ולא נאמר כאן יד אלא אצבע ואי אפשר לקבל דם בכלי באצבע לבדה ע"כ משום נתינה הוא דכתיב [יח] בה שהוא ראוי לה ולא משום קבלה נמצא שאף אצבע לא נאמר בו לפיכך קיבל בשמאל כשר: **אוזן.** כמו שעושים לכדים של חרס שקורין מאניק"ו: **ומקבל ביה.** בההוא אוזן מקבל את הדם באצבע שתוחב אצבעו לתוכה ונושא את המזרק ומקבל: נדרש.

שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין ולמאן דאמר מלמדין [א] **שתויי יין הוה ליה שלישי ושלשה לד"ה** [ב] **אין מלמדין:** עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגלי חבירו פסול [ג]: **מנלן דתנא דבי רבי ישמעאל הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר** [א]**חוצץ בינו לבין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה וצריכא דאי אשמעינן כלי** [ג] **משום דלאו מינא דבשר נינהו אבל בהמה דמינא דבשר הוא אימא לא ואי אשמעינן בהמה דלא מינא דאדם הוא אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכא** [ד]**תניא רבי אליעזר אומר** [ב]**רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה רואין כל שאילו ינטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת ויעבוד עבודתו כשירה ואם לאו עבודתו פסולה בעי רבי אמי** [ג]**נדלדלה האבן ועמד עליה מהו היכא דאין דעתו לחברה לא תיבעי לך דודאי חייצא כי תיבעי לך דדעתו לחברה מאי כיון דדעתו לחברה כמה דמחבר' דמיא או דילמא השתא מיהא הא תלישא רבה זוטי בעי לה הכי בעי רבי אמי** [ד]**נעקרה האבן ועמד במקומה מהו מאי קא מיבעיא ליה כי קדיש דוד רצפה עליונה קדיש או דילמא עד לארעית דתהומא קדיש ותיבעי ליה כל העזרה כולה לעולם פשיטא ליה דעד ארעית דתהומא קדיש והכי קמיבעיא ליה דרך שירות בכך או** [ד]**אין דרך שירות בכך תיקו: קיבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר: ת"ר** [ה]**באצבע** [ד] **ולקח** [ו]**מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבע** [ד] **ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אמר ר"ש וכי נאמרה יד בקבלה אלא באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא בימין הואיל ולא נאמרה יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ור"ש ממה נפשך אי איתא ליה גזירה שוה כי לא נאמרה יד בקבלה מאי הוי ואי לית ליה גזירה שוה כי נאמרה יד בקבלה מאי הוי אמר רב יהודה לעולם לית ליה גזירה שוה והכי קאמר וכי נאמר יד ימין בקבלה הואיל ולא נאמר יד ימין בקבלה קבל בשמאל כשר א"ל רבה א"ה אפילו נתינה נמי ועוד וכי לית ליה לר"ש ג"ש** [ו] **והתניא ר"ש אומר כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש והכי קאמר וכי נאמרה יד בקבלה הואיל ולא נאמר' יד בקבלה אלא אצבע ואי אפשר לקבלה באצבע קיבל בשמאל כשר אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי** [ה] **לרבינא איפשר דעביד ליה אזן לשפת מזרק ומקבל** [ח] **בה אלא אמר אביי** [ו] **זר הוי קרא שלישי וא"כ ליהוו שלשה כתובין הבאין כאחד ולמאי דפריסת אמי שפיר דמיתה דמחוסר בגדים לא מיתורא** [ט] **אלא משום דאשכחן דזר הוי במיתה ולכך אמרינן דלא ילפינן מיתה מהא דקרייה רחמנא זר ולפירוש הקונטרס דיליף מבנייא** [כ] **קשה דהוה ליה שלשה כתובים הבאין כאחד ובקונטרס פירש וה"ה נמי דמלי למימר משום דהוי זר ושלא רחוץ ידים ורגליים שני כתובים הבאין כאחד דהא מחוסר בגדים גופיה לא כתיבא ביה מיתה אלא משום דזר הוא וחדא מינייהו נקט ואי איפשר לומר כן דבהדיא אשכחן מיתה במחוסר בגדים בפרשת ואתה תצוה ומיהו פירוש הקונטרס על כרחין עיקר דבסנהדרין סוף פרק הנשרפין (דף פג. ושם ד"ה אין) יליף בהדיא מחוסר בגדים במיתה משום דהוו להו זריס דאין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהן ומיתה דכתיבא בפרשת ואתה תצוה מפרש ה"ר יעקב מאורליינש דבמכנסים כתיב וקרא דוחגרת דדריס מייה בריס פירקין** [כא] **בסנהדרין** [כא] **אין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהם והוו להו זריס אילטריך לשאר בגדים ומייה לא הוה ילפינן מכנסים דלא כתיבא בההיא פרשתא ומיהו למאן דמרבי ביומא** (דף ה:) **מכנסיים מוזה הדבר** [וי"ו מוסיף על ענין ראשון] **קשה** מיתה דכתב רחמנא גבי מכנסים למה לי ועוד קשה לפירוש הקונטרס דליהוי זר ומכנסים ושלא רחוץ שלשה כתובים: **הואיל ורצפה מקדשת** [כב]. **דוד** קידשה כדפירש בקונטרס ואע"ג דשלמה בנה הבית דוד קידשה כדאמר לקמן בשמעתא כי קדיש דוד וכו' ובירושלמי דפרק ב' דשבועות אמרינן דוד זה מלך גד זה נביא. ומה [כג] שפירש בקונטרס שקידשה בשתי תודות ובשיר אינו כן דעזרה אינה מקדשה בשתי תודות אלא בשירי מנחה כדאיתא בשבועות (דף טו.) [כד]:

הואיל ורצפה מקדשת. פירוש דמקדשת האדם לעבוד עבודה שם דאינו יכול לעבוד במקום אחר וכלי שרת פירוש בגדי כהונה מקדשין האדם לעבוד עבודה מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת דהא כתיב על בשרו כדאמרינן לעיל (דף יט.) ובגדי כהונה קרי להו כלי שרת כדאמר לעיל (דף יג.) שתהא בכהן כשר ובכלי שרת ובקונטרס פי' שבכלי [כה] שרת ממש אלא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת בקבלת הדם כדכתיב ולקח הכהן שתהא לקיחה בעצמו של כהן ואם תאמר מדמשיב [כו] ליה הכא חציצה ולעיל [יט.] נמי דפריך ותיפוק לי משום חציצה וגבי ההוא דכריך ידיה בשירלאי (פסחים דף מז.) אלמא לקיחה ע"י ד"א לא שמה לקיחה ובפ' לולב הגזול (סוכה דף לז.) קאמר רבא דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ויש לומר דהתם [כז] [אלא] מיירי כגון דכריך ידיה בסודר ונוטל לולב דהא ולאו לא הוי לקיחה אלא דכריך ליה לולב בסודרא [כח] ונוטלו ובאותו ענין מייתי רבא ראיה מאזוב וכן צריך לומר מתוך שמעתא דהתם [דף לז:] דקאמר רבא גופיה מין במינו אינו חוצץ הא בשאינו מינו חוצץ ואמאי והא לקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ושמא [כח] חד מייניהו רבה ולמאי דפריסת מיחא דכי כריך ליה לולב בסודר אף על פי שאינו חיבור גמור הוי כמו בית יד ולהכי חשיב ליה לקיחה וקלת קשה מההיא דיומא (דף נמ.) דקאמר הניח מזרק בתוך מזרק מהו מאי קא מיבעיא ליה הא כי האי גוונא הויא לקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה דליהוי [כט] חיצון בית יד לפנימי וש לומר דאי אחיז ליה חיצון בדופני שמטלטל הפנימי על ידו הכי נמי דהויא לקיחה מטעם בית יד אלא הכא במאי עסקינן כגון שנושא החיצון מתחתיו דלא מהני כלל לפנימי [ל]:

מסורת הש"ס

[א] קידושין כד. וש"נ], [ב] שם לה., [ג] תוספתא קרבנות פ"א ה"ה, שבת צג:, כעי"ז עירובין כה. סוכה כג., [ד] לקמן כו. יומא נח., [ה] [עיין תוס' יומא נג: ד"ה שלמן] ת"כ ויקרא חובה פ"ט ה"א, [ו] [מנחות יט. ע"ש], [ז] מנחות י. תו' פ"א ה"ה, [ח] לקמן מז:, [ט] סוכה לז:, [י] דף יז: ובסנהדרין פג:, [כ] [וע"ע תו' פסחים מ. ד"ה כל דכריך וכיומא נמ. ד"ה מין במינו וכסוכה לז. ד"ה מי הוכי [צ"ל ד"ה דבעינא]:

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, כה

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם

אלא באוכל מזבחו כיום השלישי הכתוב מדבר וכי אפשר לומר כן, מאחר שהוכשר מחר ויפסל, ואם לא יאכלה לא יתכפר האוכל עתר קמחר, וכי יש כפרה לחייבי כריתות, ועוד לא יאכלה הקרבן משמע, ומו מי אלעזריך למימר דלית לא מכפר על המחוייב כרת, והא עון הקדשים כתיב ולא עון האוכלים, ולישנא קמא גרסינן בתו"כ ועיקר הוא, והאי דקרי לאלי פיגול ולהאי עתר משום דתו"כ מדרש הוא ונקט לישנא דקא (פסחים מז:) **הא אינו נושא** וכו'. הא לשון מעתה הוא, מעתה אי אתה מוצא שיהא עשה אלא עון קרבן עומאה, ומאי שנא דשריגן ליה לקולא, דחיא ועניגו בה קל אחר שהותרה לגבור מכלל איסור שבימיד, הלכך שדי ביה נמי לקולא שיהא לגן מרלה אותה בקרבן יחיד (יומא ז:). **אי:** הא כמו הרי, כלומר הרי יש לך להבין על כרחך שאין לך עון הקדשים שיוכל לך לרצות עליו אלא עון עומאה, ומאי שנא עומאה מפסול יוצא ושאר הפסולין: **שהותרה מכללה בצבור.** דנדחית מפני קרבן צבור, דכתיב במועדו ואפילו בשבת ואפילו בטומאה, וכיון דהיקלת אלא לכך, היקלת אף בחיבור שלא הותרה אלא לכתחילה כגון לין ירלה הלין לגבי עליה (פסחים מז:) **אבל ערל.** שמתו אחיו ממתת מילה. וכן אונן שמיתם, וכן מי שמיתם מיושב, דכל הני כולהו קום להו בהו דמתלי עבודה, אפילו הכי ליתנהו במיתה אלא באחרה (סנהדרין פג.): ע"כ מענה קודם אין מלמדין. מדלא כתיב אחד ונגמור כולהו מיניה (קידושין כד.). מדהכי כתיבה לאיתן ולא יליפא מתבריה, ס"מ דקרא דוקא הני קאמר (פסחים מה.) **הואיל ורצפה מקדשת.** בית המוקד לשכה גדולה היא שהכהנים מתחממין שם במדורות אם הנפקת תמיד מפני שמתקלכים יחפים על לבפא שים בעזרה כדאמרינן בזמיס הואיל ורלפה מקודשת כדכתיב קדש המלך את תוך החצר וכלי שרת מקודשים דכתיב וימשחם ויקדש אותם, מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בין כהן (שבת יט:): **לא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת.** ולקח הכהן חזק הכהן בעינן, דמשמע בעצמו על ידו ולא ע"י אחרים (ערובין קג:) **לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה.** דבעינן לעמוד לשרת, ואין זה עמידה (פסחים סה:): **רגלו אחת על הכלי כו'.** כהן העומד על גבי כלי או על גבי אבן או שום דבר המוצץ בינו לבן הרלפה ועבד עבודתו פסולה, דכתיב (דברים יח) ושרת בכל אחיו הלוים העומדים, שתהא עמידתו כשאר אחיו (שבת צג:) **נתינה.** מתנת הקרן דמזבח: **וכי נאמרה יד בקבלה.** כלומר וכי נאמרה אצבע בולקח והלא בונתן הוא אמור (מנחות יט.):

שיטה מקובצת

שני כתובין. פ"ה וה"ה כו' אלא משום דמחוסר בגדים [ל] כו'. וזה דוחק דס"ש דבאים כאחד. ולפי מה שפרשתי [לעיל בהא] דמטעם זרות פסלינן ליה, כמו כן מחוסר בגדים ופלא מטעם זרות, ומה דלא נקיט זר ונקטו הני דתנינן בינו לבין הרצפה בין שיהא החוצץ כלי אם אדם או בהמה. (רמב"ם בפסמ"ע) **כל** כהן העוסק בעבודה צריך שיהו רגליו עומדות על הרצפה כך שנינו בזבחים הואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת ר"ל שאם היה דבר חוצץ בין ידיו ובין הכלי שעובד בו פסול, אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה, מעתה היה עומד על גבי בהמה ועל גבי כלים או על גבי רגל חבירו פסל. שמא תאמר והרי רגל חבירו מין במינו הוא, מכל מקום אין חבירו מבטלו אצלו עד גמר עבודה אלא דעתו לסלקו לשעתו ואף כשתאמר שיבטלהו בהדיא בטלה דעתו ולא בטלה רגלו. (מאירי יומא נמ.)

עין משפט נר מצוה

עד ב מיי' פ"ט מהלכות ביאת מקדש הלכה יח:
עה ג מיי' שם הלכה יט:
עו ד מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הלכה י:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' ומקבל ביה אלא: (**ב**) תוס' ד"ה טואיל וכו' וי"ל דהתם מיירי כגון דכריך לולב בסודרא ונוטל הסודר בידו דהא ולאי לא הוי לקיחה אלא היכא דכריך ליה לגולב:

לעזי רש"י

מאניק"ו אנש"א. אוזן, ידית (של כלי).

שינויי נוסחאות

א] מלמדין מאי איכא למימר הא איכא שתויי יין נמי דהוי ליה שלשה ושלשה כתובין הבאין כאחד לד"ה (ע"פ ש"מ וכתה"י): **ב**] פסל (פרי"ד, וכ"ה במתני'): **ג**] בכתה"י כלים: **ד**] **באצבעו** (כתה"י, וכ"ה במקרא): **ה**] **אתי** (פרי"ד וכתה"י), ועי' אמרי לרופה דסק' הא תניי מסתלק קודש שולב רב אשי. ועי' באות שאמ"ז: **ו**] הדבר כיוון כשמש דע"ל אבוה. והוא רב אשי רבו של ר' יעקב ואביו של רב שמא. וכן הגיה הרש"א ז"ל בשם בעל המאור ז"ל בחגיגה ו ע"ש היטב ומבין שמתמיה אתוה למיתא אדמי נקל לטעות (מנחת יהודה). וכ' בשות שלפ"ז: **ז**] ס"א דתרוייהו מחלי עבודה וכתיב בהו מיתה כדאיתא בסנהדרין וה"ה נמי דהוי מצי למימר משום דהוי זר ושלא רחוץ ידים ורגלים שני כתובים הבאים כאחד, דהא מחוסר בגדים גופיה לא כתיב ביה מיתה אלא משום דזר הוא. וחדא מינייהו נקיט (ש"מ, וכ"ה בכתה"י): **ח**] ס"א מקדשת האדם לעבוד עבודה שם, דאינו יכול לעבוד במקום אחר. ויש גורסין הואיל ורצפה מקודשת כלומר לעמוד וכו' (ש"מ). וכתה"י של ר"ש הגי' מקודשת, וכן לקמן בד"ה וכלי שרת מקודשין. וכן גריס ר"ש שבת יט ע"ב וגב ע"ב. ועי' רש"ש ורא"ש המזהב: **ט**] עי' בשות שלפ"ז: **י**] אחת מאבני הרצפה מקביעותה ומתנענעת לכאן ולכאן, הס"ד. ומה"ד נעקרה והשאר נמתק (ש"מ וצ"ק): **יא**] **אינו** מקדשין (ש"מ): **יב**] ל"ל ולדורשו (ש"מ, כי"ב וג"): **יג**] **אבל מאצבע לא יליף לה ימין ולקמן בעי כו'** (ע"פ ד"ז, ב"ש, וכי"ר): **יד**] ג"ש דלקמן דילפינן כל"ל (ש"מ): **טו**] **בה** נמתק (ש"מ): **טז**] **שהיא** (כי"ר): **יז**] בכ"פ הוה אמינא למידרשיה. וכמ"ש הוא דאיכא. וכגלוין הוי איכא: **יח**] דכתביה שהוא כל"ל (ב"ש): **יט**] **מייתרא** (ש"מ): **כ**] ל"ל מבנין אב (ש"מ). ל"א מחדא (בה"ז). ל"א **במה** מצינו (גליון): **כא**] ל"ל **ובסנהדרין** (מהכ"י ורש"ש): **כב**] מל"ל מקודשת. ועי' אות מ': **כג**] **אבל מה** כל"ל (ש"מ): **כד**] גי' ש"מ וי"מ הואיל וכו' והל"ל: **כה**] ל"ל בכלי (ד"ה): **כו**] מ"ש דחשיב ליה וכו' **ההוא** נמי דכריך כל"ל (ש"מ): **כז**] בסודרא ונוטל שני ראשי הסודר ובאותו ענין כו' (ש"מ): **כח**] יש למחוק מיכון זה לפ"ד ב"ש דקאמ"ל דרבה אדרבה עי"ש בסוגיא (צ"ק וח"נ וענ"ש): **כט**] ל"ל דהוי (שמהכ"י): **ל**] גר' למחוק חיצון דמחוסר בגדים, ולגרוס אלא משום דזר הוא כו'. וע' תד"ה אימא ולעיל אות ז:

ליקוטים

הואיל ורצפה מקדשת כו'. ר"ל העזרה תקדש הנכנס בתוכה כמו שמקדשין כלי שרת הדבר הנכנס בהן מה כלי שרת אין דבר חוצץ